

Motion till riksdagen 2022/23:1471

av **Amanda Lind m.fl. (MP)**

Barns och ungas tillgång till kultur

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barns och ungas tillgång till kultur under hela uppväxten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en skolkulturutredning i syfte att säkra alla barns rättvisa tillgång till kulturupplevelser och eget skapande i skolan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa estetiska ämnen på alla gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den nationella statistiken för barns och ungas scenkonstupplevelser och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka inslagen om kultur och musik på förskolläro- och lärutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna Unga Klara och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kulturen och konsten är fundamentala för oss människor. Kulturen sätter färg, ton och form på vår tillvaro och gör att vi förstår oss själva, livet och vår värld bättre. Med kulturen växer vi som människor.

Men det finns en klyfta i ungas tillgång till kultur. En del barn har ett rikt estetiskt liv, med gott om estetiska verksamheter i skolan, skolbibliotek och tillgång till kulturskola, medan andra har det betydligt sämre. Detta har förvärrats under pandemin. Barn och unga i familjer med lägre socioekonomisk status och i redan utsatta miljöer löper större risk än andra att drabbas negativt av pandemins kort- och långsiktiga effekter. Vi vet sen tidigare att barn och ungas kulturupplevelser i hög utsträckning påverkas av socioekonomisk bakgrund. I en rapport från Assitej drar organisationen

slutsatsen att tillgången till scenkonstupplevelser för barn och unga i skolan är mycket ojämlig och att skolan är den plats som har möjlighet att utjämna sådana orättvisor.

Det får vara slut på fluffigt prat om ungas rätt kultur – det måste till konkreta reformer! Politiken måste gå från ord till handling. Och det måste få kosta – en investering i våra ungas estetiska skapande ger mångfalt tillbaka i form av barn som får växa och utvecklas genom eget skapande, större välmående, bättre skolgång och ett samhälle där konsten och kulturen är mer närvarande. Det tjänar vi alla på.

Tillsätt en skolkulturutredning

Miljöpartiet vill tillsätta en skolkulturutredning med målet att säkra alla barns rättvisa tillgång till kulturupplevelser och eget skapande. Alla barn har rätt till en jämlik tillgång till kulturupplevelser och kontakt med professionella kulturskapare, oavsett var i landet du bor och vilken skola du går på. En skolkulturutredning bör ha till syfte att säkra denna rätt. En sådan utredning kan även kartlägga nuläget vad gäller barn och ungas tillgång till kulturupplevelser så som scenkonst och besök på museer.

Stärk barns tillgång till kulturskola och bemannade skolbibliotek

För Miljöpartiet är barn och ungas jämlika tillgång till kultur prioriterat. I regering införde vi ett nationellt mål för den kommunala kulturskolan i syfte att tydliggöra de stora värden som finns i kulturskolan, vilka staten genom sina insatser kan bidra till att bevara och utveckla. Det nationella målet syftar bland annat till att skapa bättre förutsättningar för den kommunala kulturskolan att nå fler barn och unga. Mellan 60 och 70 procent av kulturskolorna menade att elevantalet ökade med hjälp av stödet, där bland annat uppsökande verksamhet är en vanlig metod för kulturskolorna att nå nya målgrupper. Till exempel kunde kulturskolorna locka fler elever från områden med inget eller lågt deltagande i kulturskolorna, barn med funktionsnedsättningar, nyanlända och tonåringar.

Unga läser både mindre och sämre jämfört med för femtio år sedan. De som läser för dåligt för att fullt ut förstå en vanlig dagstidning blir fler. Under Miljöpartiets tid på Utbildningsdepartementet införde vi en läsa-skriva-räkna-garanti för att säkerställa att inget barn går igenom lågstadiet utan att skolan upptäckt svårigheter med läsningen och vidtagit åtgärder. Utöver läsningen har skolbiblioteken en annan central uppgift för att rusta eleverna att bli aktiva deltagare i demokratin – nämligen medie- och informationskunskapen. Vi har i regering även genomfört stora satsningar på läsfrämjande, exempelvis genom projektet Bokstart och förstärkningar av de nationella minoritetsbiblioteken.

Vi har också drivit att återföra estetiska ämnen på gymnasiet och att samtliga skolbibliotek ska bemannas av utbildad personal. Hittills har de andra partierna, i olika konstellationer, sagt nej till dessa viktiga förslag. De borgerliga partierna, inklusive C och L, sa nej till estetiska ämnen och den socialdemokratiska regeringen har hittills avstått från att gå fram med det förslag om bemannade skolbibliotek som ligger utrett och klart i utbildningsdepartementets bokhylla.

För Miljöpartiet är det självklart att satsningar på kultur för barn och unga är en förutsättning för att demokratin ska stärkas och att samhället ska må bra. Det behövs en offensiv reformagenda för alla barns tillgång och rätt till kultur – i skolan och på

fritiden. Biblioteken är avgörande för att alla elever ska lyckas i sin skolgång. Därför måste skolbiblioteken vara bemannade med utbildad personal.

Läsfrämjande insatser

Läsförmåga är helt avgörande för möjligheten att orientera sig i samhället. Det är nyckeln till lärande, arbete och utveckling genom hela livet. En väl utvecklad läsförmåga är den viktigaste basfärdigheten för att leva i vårt samhälle.

Miljöpartiet har bidragit till arbetet med att öka läsförmågan bland annat genom ökade läsfrämjande insatser i skolan och bättre bemanning i skolbiblioteken. Biblioteksväsendet har utvecklats och fått mera resurser samtidigt som satsningar som Hela Sverige läser med barnen och Läsdelegationen har startats och utvecklats.

För ett fortsatt arbete för ökad läsförmåga krävs att ambitionerna skruvas upp ytterligare. Skolan och biblioteken har en nyckelroll. Läsfrämjande insatser ska utvecklas både inom ramen för skolan och inom kulturområdet. Inom kulturen handlar det om att ge Statens kulturråd möjlighet att utveckla sitt arbete och om att ge biblioteken mer resurser så att de kan finnas närvarande i skolan och i hela landet nära människor.

Medie- och informationskunnighet

I en tid där de flesta människor, inte minst unga, tillbringar mycket tid i den digitala miljön och där exponeras för en flod av olika budskap är förmågan att kritiskt analysera information och olika källor viktigare än någonsin tidigare. Utan en sådan förmåga ökar sårbarheten för propaganda, felaktigheter och förvanskade budskap av olika slag. Den som saknar förmåga att särskilja sant från falskt, eller inte kan sätta information i rätt sammanhang, får svårare att bygga solid kunskap. Det ökar också risken för att antidemokratiska budskap får genomslag. Därför har det som brukar kallas för medie- och informationskunnighet (MIK) en självklar plats i skolan.

Återinför estetiska ämnen på alla gymnasieprogram och ge estetiska kunskaper större plats i alla delar av utbildningskedjan

Miljöpartiet har under många år arbetat för att kulturen ska få en stark roll i skolan. Undervisning med inslag av estetik och kreativitet kan förbättra inlärning och förmåga till kritiskt tänkande. Det är viktigt att även elever som kommer från studieovana hem får tillfälle att lära känna estetiska ämnen, därför är det nödvändigt att detta ämne är obligatoriskt. Undervisning i estetiska ämnen kan även bidra till att elever mår bättre, minskar stress och att de får en mer positiv inställning till skola och lärande.

Konst och kultur är inte ytlig smyckning eller enkel förströelse. Det är vägar för att förstå världen, att kunna arbeta kreativt och nyskapande med avancerade processer. Det vi lär oss i de estetiska ämnena hjälper lärandet i stort. Miljöpartiet vill ge estetiska kunskaper större plats i utbildningen, från förskola till folkbildning. Vi backar inte på vårt krav om att estetiska ämnen ska återinföras på samtliga nationella gymnasieprogram.

Nationell scenkonststatistik för barn och unga

I de kulturpolitiska målen fastslås att kulturpolitiken ska ”särskilt uppmärksamma barn och ungas rätt till kultur”. Assitej Sverige presenterar i sin kulturpolitiska rapport från 2022 en undersökning av barn och ungas tillgång till scenkonst i skolan. Rapportens syfte är att bidra med förslag och lösningar för att råda bot på den ojämlika tillgången till scenkonst för barn och unga i skolan, och därigenom säkra alla barns lika rätt. För precis som var känt innan rapporten presenterades, är tillgången på scenkonst bland barn och unga ojämlik. Assitej:s rapport visar också att en fjärdedel av kommunerna inte kan, eller vill, visa att grundskoleeleverna får ta del av en enda scenkonstföreställning under skoltiden. Organisationen mellan stat, regioner och kommuner är rörig och statistiken bristfällig. Samtidigt har Norge och Danmark fungerande system med hög måluppfyllelse där kontinuerlig statistik förs.

Assitej pekar på avsaknaden av samlad nationell statistik för scenkonstupplevelser för barn och unga och föreslår att en sådan statistik tar form. För Miljöpartiet är det viktigt med nationell statistik inom kulturområdet och vi har tidigare verkat för att stärka den inom bland annat filmen. Statistik inom scenkonst behöver stärkas och vi vill gärna verka för det.

Stärk kultur och musik på förskolläraryrket

Idag sjungs och spelas mycket mindre på landets förskolor. Vi vill vända den trenden genom stärkta inslag på förskolläraryrket kring kultur och musik.

Värna Unga Klara

Barn och ungdomskultur är en viktig fråga för Miljöpartiet, och vi har nått goda resultat under mandatperioden. Inrättandet av Unga Klara är ett exempel. Sverigedemokraterna har flera förslag på det kulturpolitiska området som kan uppfattas som radikala. Det handlar bland annat om att avskaffa Sveriges nationalscen för barn och unga, Unga Klara i Stockholm. Vi värnar Unga Klara och förordar att regeringen tydligt ställer sig bakom vikten av scenkonst av högsta kvalitet och betonar Unga Klaras vikt för barn- och ungdomskulturen i Sverige.

Vi behöver mer konst och kreativitet i samhället – inte mindre. Detta gäller särskilt unga, som i sin start i livet behöver få pröva på konst och kultur i olika former och möjlighet att utveckla sitt eget skapande. Estetiken ger unga en positiv bas för hela livet och skapar en stimulerande ram att möta livets utmaningar med.

Amanda Lind (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Janine Alm Ericson (MP)